

ЮРІЙ ЛИПА

СУБОРІЄЧЬ

ЮРІЙ АНПА

СУБОРІЄЧЬ

СУВОРІСТЬ

I.

Хто має суворі очі
І уста затиснуті міцно,-
Помолімось єдиному Богу,
Королеві всього світа!

Він розкрив над нами небо,
Наказав володіть землею,-
Пресвятих Таїн Тайна,
Незміримости початок.

Повстаньте довкола віри,
Лицарі Вічної Житті,-
Хто має суворі очі
І уста затиснуті міцно!

2.

Повстаньте, як панцирна навала,-
Кожна хвиля Житті є велика.
Невисловима - мить. І тільки віра зостала
Для Чоловіка,

Тільки віра вища
І чеснота в будові
Вирве душу з грища
І правду - з крові.

3.

Мертвота, стерво живуче
Є все, що творить тіло,
Коли в щоденности тучі
Архангелів меч і крила
Серце людське не узріло,
Коли серце не повстало
Над буднями своїми,
Як вічності знак. Хорала,
Що незглибимий.

4.

Щоденний бій, мов корона
На чолі Того,
Хто є истота Закона
І зерно всього.

Щоденний бій - молитовні
Сурми для Того,
Хто держить дві чаші повні
Всесвіту всього.

5.

Час людини, як вовк утікає,
Він біжить безупинно, кульгавий,
А попереду - війни безкраї,
Сотворитель у славі.

Час людини жене в неспокою,
Він розсиплеться порохом сірим,-
Ось проходить ясною стопою
Новотворчий незміром !

6.

Не мовте слова, не звершивши
Того могутнього, що - в нім;
Стокрот блаженний - той, хто пивши
Вино життя, зоставсь німим !

Благословенні ви, мовчанки,
Що стиглі розцвітете нам;
Так по безсонних ночах ранки
Вогні засвітять далинам.

ПАРАДА ВНОЧІ

Воїни генерала грають у карти,
Воїни не сплять, цідячи вино;
Терпкі жорстокі їхні вояцькі жарти,-
Воїни не сплять, цідячи вино.

Пан генерал скаче вночі по рівнині,
Першу зустрів маркитанку Любов:
В її подолі - хміль, її ніжки - звинні.

Г е н е р а л:

Добривечір, маркитанко Любов !
Де мій полк? я їду на параду.
Що з ним є, панно вірна і щира ? -

М а р к и т а н к а:

Що за зустріч! я так люблю владу.
Пане генерале,- буду щира:
Пане генерале, твій полк коло річки,
Жовніри не сплять,- чистять рушниці,
Обшивають золотом мундури й лички,
Вони не сплять - ладують рушниці.-

Пан генерал прибав і сурми заграли
І всі ватри запалахкотіли,
Воїни покинули забави і встали,
І всі ватри запалахкотіли.

В о ї н и :

-Дивно!на цю постать закриту зирнувши,
Ми вчули владу несамовиту;
Очі нам посліпли,поглухли уші,
Бо вчули владу несамовиту !-

Стихли фанфари,влав голос генерала
На воїнів в блискучих шерегах:

Г е н е р а л :

Я прийшов до Вас,як нестерельна слава,
Ви,що стали в блискучих шерегах!

В о ї н и :

-Пане генерале, як нам здобувати,
Ми - в лахміттях,ми - майже без зброї?
Здобувати - не пити і грати в карти:
Ми - в лахміттях, ми - майже без зброї ?-

Г е н е р а л :

-Я веду Вас у найбагатші країни
На підбій лютий,скарб у граніті !
Гляньте на мої лица ви,змінні,-
То є сам - наказ ! -

І відкрив свої лица закриті.
І задріжали воїни жорстокі і п'яні,-
То була сама смерть !

...І вирушили невблаганні.

В о ї н и :

-Хай живе генерал Смерть !
Вперед,вперед несповнені бажання !
За нами,-маркитанко Любов !..

В А С И Л И С К

"Василиск подібний до крилатого
дракона,одним своїм поглядом уби-
ває їдовитих плазунів.Він має на
голові діядему,і світить білим
світлом,як розгнівається".

З середньовічних бестіяриїв.-

Собі за знак я вибрав василиска:
Над стягами - його жорстокий зів,
І, сповнений отрутою князів,
Горить мій василиск у п'їтї бойовиска.

Невільничая гадь, що - завжди, скрізь і близько
 Біжить од царськості його, що гнів
 Убрав у силу дивную огнів
 І ударяє їх безжалісно і різко.

Я взяв собі за знак - немилосердя,
 Що надо мною - втіленим драконом;
 Його брилянтове, сліпучее осердя
 Дарує зло палахкотливим сконом.
 На свисти, на виття, на полохливі кроки
 У світлі білому цвіте мій гордий спокій.

КНЯЗЬ ПОЛОНЕНИЙ

І.

Господь міцним мене створив
 І душу дав нерозділиму;
 І вчув я шум весняних нив:
 "Звільни віттар Єрусалиму !"

Лунало в палацах, як ріг:
 "Град Божий визволь із полону,-
 Там на розтоці всіх доріг
 Земля прикраситься в корону !"

Де стану,- Божі вистовці
 Кладуть у душу слово Боже !
 І берло у моїй руці
 Вказало далечі ворожі.

2.

Блаженні - сміливі бої !
 Ми йшли як світло гонить тіні;
 Єрусалимськії гаї
 Розквітли здалека в промінні;

Кипіли наші прапори:
 "Ми станемо на горнім лоні !"
 Та демон пристрасної гри
 Звядлив оковані долоні.

Ох, Сарацинко, ти як цвіт,
 Що дивними медами повен,-
 Неситий їх забув привіт
 Ще неосягнутих верховин.

3.

Ті ночі ганьби Божих слів
 Розплялись чорними шатрами;
 Я задихався в них, я млів
 І знов блюзнірствував без тями.

В душі моїй, немов тавро,
 Огонь навіки скам'янілий,-
 Ти довго житимеш, маро,
 Упокоряючи всі сили !

У танцю змії душа моя
 Ридала флейтою гіркою,
 І чашу дзвінко кинув я
 І втік, шукаючи спокою.

4.

Зітхали рідні лани,
 І вечоріли сосни в борі,
 Як сам додому в осені
 Вертавсь я в чорному уборі.

Зламав я, Боже, Твій завіт -
 Я не рівня і жебракові;
 Зітхали в болю сіті віт
 І небогнулося від крові.

Я тільки глянув, не вступив:
 Чи брама ще моя искриться,
 І впав на смітнику хлівів,
 У порох заховавши лиця.

5.

Ви, рідні, кличете мене,-
 Але вам князя не впізнати:
 Його й рабиня обмине,
 Щоб рабських лат не заваляти.

Ви, злобні, кажете, - я зник,-
 Чи сперечатимуся з вами?
 Жаль вирива мені язик,
 Мій дух покутує із псами.

Як сурма вража загремить
 Назустріч вашій безнадії,-
 Над вами меч мій заблищить,
 І встану я на дні новії.

БАЙРОН

Свої рядки вогненні він кидав,
Мов маски, викривлені страшно, у юрбу,
І край свій - низькою, вдоволену рабу,
Проклявши, опустив в червоности заграв.

І був він скрізь. Його орел шалів,
Озлочуючи неба вечерову сталь,
Бо в серці вольному палав бездонний жаль,
Молитва до прийдешніх, творчих днів.

Кривависті, яркі його путі
Прекрасні жінки убарвили тілами,
І чорні пристрасти укрила перед нами
Його амбіція, ридальна в самоті,
І він упав.

І в темну хвилю скону.
Нам блиснув меч його, що брязнув об корону.

Од одного царства нечисленого
До другого царства незміреного
Міст дугою зіп'явся;
На одному кінці лев уклався,
На другому діти з смолоскипами,
І течуть тіні ріками
Через міст.

Ех, виорю небо орлами,
Засію поля самоцвітами,
Половлю всіх райських пташок,
А ступлю крок,-
Потемніє небо із орлами,
Потемніє поле з самоцвітами,
Стихне пісня моя,
Стихну я.
Згасну.

*
* *
*

Солодко є, як по довгій відчайній плавбі серед
 моря
 Врешті з розбитим чолом і солоно болючими
 грудьми
 Знайде плавець міліну́, береги і промовить до
 себе:

- Божий закон - то життя, - я живу.

Солодко є, як мандрівець знемігши у бурі крижа-
 ній
 Від завивання глухий, і осліплий од вітру лихо-
 го,
 В далечі раптом одріжнить, невовчі, привітливі
 ватри;

Стане він, -серце одсвітить огнями.

А найсолодше - з обману, і пльоток, і підлости
 вийти,
 З пасток і ям, що нечисті, й доріг понад вищиром
 згону
 Вийти, як пан, простувати з приятелем любим

В ковану, у обітовану путь.

1930.

ПОСЛАНІЄ ДО ДВОХ МОЇХ БРАТІВ

I.

Знаю, ви скажете, браття,
 Молодший і ти, старший,
 Що чоловік без завзяття,
 То чоловік без душі.

Що годі бути суддею,
 /Або й Богом самим, ще більш!/
 І розсипать над землею,
 Як благословенство, - вірш,

І наче в світлі розвинуть
 Себе, - і так рости!
 Ох, чую, - мене покинуть,
 Покинуть мене брати!

А я, однак, став би і ріс би
 І сіяв радість життя
 Крізь мури, стіни і призьби
 Будив би, грів чуже "я".

Старим, старим законом
Створено, браття, нас
На те, щоб ми розгоном
Переганяли час,

І в цій розкоші розвою
Нам забраний брали рай,
Бо то - найбільше: - Собою,
Собою життя сповняй !

Мій менший^{2.} мене не взорить,-
/Що йому братній привіт !/
Для нього є тільки хворі
І власний великий світ.

Він каже: "Я б тільки стежив,
Як тліє життя вогонь
В людській, тілесній одежі,
У смутку очей, долонь".

Він каже: "Ось то - смерть в людині й
Життя свою варту ма', -
Мій зимний зір - поміж ними,
Хоч серце - буря сама;

"І гнів, і блискучість мислі,
І жаль, і волі "вперед!"
Окрили, вбрали, нависли
Упокуть мій ланцет,

"Неспокій, - вічний фехтунок
З прокляттям роду людей, -
Чи ж то не є подарунок
Долі самої моєї ?

"Скажи ж мені, Слепа Сило,
Що так мене рвеш у бій,
На те ж ти мене створила,
Щоб ставить чоло тобі ?

Мій старший^{3.} в тузі безсонній
Ніколи не стулить віч, -
Перед ним - книги законів
І людство, Велика Річ,

І Нація - не Геєнна
 І знижень, і поривань,
 Лише тріпотливі звена,
 Що треба знайти - звязать.

Бере екстази й залізо,
 Щоб зважить на терези,-
 Коли ж стає мрячно, пізно
 Обходить хати, вози,

Лічить фабрики й чесноти,
 /Йому незнаний є зрив !/
 Його мислі, це польоти
 Сокола, що завжди вбив.

Ненаситна воля різко
 Обгортає весь мій край
 І слухайте, - він є близько й
 Його холодна пора,

В серце, що - відрух, сваволя,
 Вбиває він циркеля вісь,
 А вістрям викреслює коло,
 Де стане державна мисль.

4.

Тупости скривлені маски,
 Нахабний і підлий сміх,
 Напевне, браття, не раз ви
 Десь збоку відчули їх ?

І я тепер, як відхожу,
 Від виразних, вас, до мли
 Бачу ці злобні сторожі,
 Що є, що завше були,

Що на кров і дух голодні,
 Що звяже, виссе, затче,-
 А тоді пальці холодні
 Ляжуть на Ваше плече:

То вона - Посестра біла,
 Що Найласкавіший дав,
 Як хвилювання кадила,
 Затирає риси правд,

Та вам - найвища присяга,-
 Як Сірість вас зупиня,-
 Неопалима прага
 Іспить джерело вогня !

Поломений же в знамені,
 Которим є вольний світ,
 О вогню тисячераменний,
 Тисячеголосий із искр !

БАЛЯДА МИНУЛОЇ ВІЙНИ

Монітор "Гляттон" стоїть на рейді
 В порті Дувр,
 26 морців на моніторі,
 А кожний - як тур,

В кожному бичача, стара Англія
 Цвіте з лиць,
 Повна дружности, жадоби влади
 І криці.

Осінь вісімнадцятого року,
 Воєнний порт.
 Панцерники, аmunіції склади, ескадра, -
 Коло хорта хорт.

В порті пожар? Де? На "Гляттоні"
 Клубами дим.
 Перекинься вогонь, зірве все
 Здмухом одним.

В адміраліції терпкі лица:
 -5 секунд -Вперед -
 Монітор "Гляттон" має бути
 Торпед - -

Торпедований. Рик міні і їх немає
 26-ти.
 І от - мовчання, страшніше за плачі.
 Не зітхайте.

І їх не ховають. Просто -
 На морським дні.
 І пропливає ескадра
 З салютом їм.

Так, то Англія пливе залізна,
 Одно лице, -
 Воно глянуло на монітор "Гляттон" -
 І він воскрес.

Він є знов і він міцніший. Спокійні
 Монітора морці
 І стоїть, як міць, на рейді і віють
 Прапорці.

О, залізне єднання, незмінний
 Де є наказ,
 Перед тобою вгинаю коліно й
 Не раз
 Усі ваші плачі, сентиментальности, жертви
 Видаються мені мертві.

ЛИШ КОРОЛЕМ

Консул Корнелій Клеменс рік: "Я хочу,
 щоб кожний із рабів моїх свій труд
 дістав приділений на схильність і охоту;
 лиш, що охоче робим, робим добре.
 Людина на фальшивім місці - пів людини,
 Гончар найліпший кепський є городник.

Свої обїздом землі оглядавши,
 раз він узрів раба, що серед куп каміння
 незграбно безпорадний працював на шосі;
 бючи непевно молотом великим,
 нівечив раз у раз скривавленії пальці.

Незадоволено звернувся до майордома
 питальним оком консул: "Пане, вибач," - мовив
 у відповіді той. "Кожную роботу
 давав йому від ткацтва до млинарства, -
 не надається раб сей до ніяких праць."

Тоді до партача нетерпеливо
 озвався консул: "Ким в своїй отчизні
 ти був, невольнику із труду і заняття?"

На нього звів одчайні лица раб
 в похмурій гордості: "Лиш королем!"

Замовк тут консул, співчуттям узявшись,
 і зважив в мислі долю чоловіка,
 і рік, як ласку, слугам: "Сей - нехай умре!"

К. Шпіттелер.

К. Шпіттелер.

Я живу колами в розростанню
 Що над річчю тануть, мов без мети.
 Я може й не довершу останнє,
 Але мушу це останнє знайти.

Я кружю докола Бога, Вежі,
 Я тисячоліттями кружив
 І не знаю, хто я в безмежжі
 Сокіл, буря чи великий спів. Р.М.Рільке.

ОСІННІЙ ДЕНЬ

Володарю - пора! Було величне літо,
Час затінити сонця дзигарі
І випустить вітри на ниви ситі.

Хай будуть овочі останні зрілі,
Дай їм ще дві з найгарячіших днів
До повноти заклич, в останній хвилі
Зміни їх солодоші в тяжкоплинність вин.

Хто є бездомний нині, - дому не збудує,
Хто є самотний нині, - буде довго сам,
Ось він не спить, до когось пише все,
Блукає у трівозі тут і там
Алеями, а жовтий лист вирує.

Р.М.Рільке

У ЦІМ СЕЛІ

У цім селі останній, темний дім -
Самотний, мов на краю світа.

Шоса не спинена селом малим
Пливе туди, де ніч розкрита.

Мале село це є лишень тропою
Двох далечин у злому неспокою,
Мов кладка - ця коротка путь.

Ті, хто село залишив, довго йдуть,
Їх зупиняє смерть байдужою рукою.

Р.М.Рільке.

ЕПІТАФІЯ /М.Білінському/

Хоч я умер, беззвучні сі рядки
Хай сповнить зміст могутній, многоцвітний,
Що з ним життя моє вливається в твоє.

Усе ніщо на світі: бенкети веселі,
Уквітчана зрадлива гра любови
І здобуття прихильности людської.

Я смертю вирізьбив: ти стань і прочитай, -
Одно святе є в світі, - кров людей хоробрих,
Одні живуть могили - вірних Батьківщині.

Б А Т Ь К О В І

I.

Шляхотнее чоло мого Батька
 Укрийте поцілунками троянд
 І в рученьки його вкладіте берла
 Од трьох світів сотворених суквітно:
 Золотохвильних, теплих нив південних,
 Високих гір, блакитноверхих гір,
 І моря, моря, що бує вічно...

II.

В моїй країні пишній,
 Мій Батеньку, творіте службу Божу,
 З життям людським довічно будьте злиті !

Немов шумні вітри, що віють без спочинку,
 Немов грімучі води, випорснені в далеч,
 Мов соняшна теплота, розвивайте землі,-
 Душе великая в незмірному пориві !

III.

Я бачу їх на скелях. Там, - де море.
 Ось Правда йде в плащі із левих шкір,
 Ось Вірність тихая із нею розмовляє,
 Ось Непідкупність з золотим ключем
 Ось і Братерськість, що із орлами з міді,
 Їх обіймає любо. Ось дубовий
 Вінок Знання вбирає, й усміхом Краса
 Дарує всіх гостей Душі, що гідна.

Чуєш ?

То - Перемога в сурми трубить. І цвіте Земля.

IV.

Благословен, Татусю, час Великих Дум,
 Стежки майбутности, що Ваші стопи ранні,
 Кривавлючися, протоптали нам !
 Ось вийшли ми високо. Кождий диха важко,
 І мужність кожному в життю єдиний щит.
 А я де гляну, - Вас знахожу, Батьку...

Узори креслять маятники Часу,
 Найвищому читальні ті узори,-
 І чую голос: "Будь, зростає, твори !
 О, Україно, будь, як Божий світ,
 В Тобі небес сади многопоясні,
 В Тобі земель розквітла ріжнородність,
 В Тобі довершення Одвічного й Людського"...

СВ.ЮРІЙ

Націє народжена з огня,
 Націє великая, молись, -
 Яснозбройний Юрій, як колись,
 Осідлав могутнього коня;

Мов лавина біла поплила,
 Гуркіт скель ляка малі серця,
 Розбігається отрутна мла
 Від проміння дивного лица;

Націє, народжена з огня,
 Ось прийшов твій Юрій, мов воскрес,
 Стримує могутнього коня,
 Простягає руку до небес.

ВІЙНА

І.

Розвийтєсь луки,
 Ви, гори і долини,
 Благословляють вас руки
 Господа України !

В огні і терпінню -
 Села, міста і ниви;
 І не буде спасіння
 Тому, хто зрадливий !

Бог спалить, розмече
 За несповнене слово, -
 О ти, гострий мече,
 Веди нас наново !

2.

Ми такі упиті
 Тим, що вона є знов, -
 Що нам наші забиті
 І наша кров ?

Ми так повні щастя
 У сей великий час, -
 Сподобись, земле, Причастя,
 Сподобись, земле, -нас !

3.

Чорний орел Мазепи
 Покидає сонні Яси -
 Покиньте барви, крепи,
 Золото і всі прикраси !

Станьте кожен спокоен
У лави, що в сяйві мітів:
Се - Українець-Воїн
Ворога помітив,

І в краю, де все клекоче,
Він побіди сіє,
Бючи межі очі
Тебе, Росіє !

4.

Козак підхмелений, але-спокійний,
/Що йому, що кулі бють:
Наше життя, то ж - війни !/

Козак підхмелений, але - спокійний:
Палець на цинкель поклав,
Озирається, - чи хто не ошукав ?

В його мізку часи минулі
Се - наче в огнищах путь,

А тепер се - його кулі,
Кулі так чітко бють.

На слова лукавства повні,
На темний, гадючий звив -
Іх клекіт промовний
І посування полків !

5.

Орел золотий Побіди
Пролітає над моїм краєм, -
Що ж ви плачете, сильні діти,
Над голодом, неврожаєм ?

Орел золотий Побіди
Приносить нам меч предобрий, -
Що ж ви станули, сильні діти,
Ви ж є хоробрі ?

Орел золотий Побіди,
Чуєте, клекоче:
Непереможні будьте діти,
Сам Бог так хоче !

ГОЛОС ЗАБИТОГО

Вознесіте знамено
 Святого, великого краю !
 Говорить серце натхненно,
 Говорить серце: "Я знаю!
 Се твоя короґва, Україно,
 Над мною клекоче,-
 Хто ж мене вбив безневинно
 За мої вірні очі ?"

СІМНАДЦЯТИЙ

I.

... Близкуча вість!
 Це - Слава, празниковий гість
 Під торох мужній барабану
 Веде, веде колись приспану
 Юрбу розгойданих облич!
 Це річ заліза - вища річ,
 Це в блиску й сколиху баґнетів,
 В киванню мудрих кулеметів,
 В перекликанню прапорів -
 Непереможности порив!

2.

Я вірю в великий Наказ,
 Що трубить вічно в поход,
 Мене, тебе, нас
 Закликає до важких когорт.
 Імя минулого - ми,
 Імя будучини - чин:
 Хто став, - є слугою тьми,
 Хто в поході, - звитяжець він:

Він підлетів, як орел,
 Він злив усе,
 Що з глибоких джерел
 Повінь несе.

3.

Випала нині пороша
 На кривавий слід !
 Ех, земля наша - хороша
 Тай відважний - рід!
 Ген-ген поскакали коні,
 Шабельки бряжчать,-
 У цім краю - сонні
 Не давайте спать !

Пішла, пішла піхота:
 Наказ! Н а ш наказ!
 Гей, кому охота,
 Приставай до нас!

4.

Розстріляного закопати,
 Над ним ридатиме ще мати
 І приговорить пан-отець!

Три сальви в мутне небо з криці:
 Засни, дитино! Спи, аж ниці
 Уславлять твій кінець!

Вона живе, та Україна,
 Вона - над ним, Вона єдина
 І в Ній корона душ!

А ви, що стали тут довкола,
 Шапки зди́няти, нижче чола,-
 Спи, брате...
 Кроком - руш!

5.

Що-ж, що нависли
 Тучі на сонні ниви,-
 По Божій мислі
 Став дім Божий

Благочестивий!

Що-ж: що не з нами
 Очі ласкаві, -
 Ми - грізні, ми - брами

Слави!

6.

- Вперед, Україно! В Тебе - тяжкі стопи,
 Пожари хат димляться з під них:
 Ні Росії, ні Європі
 Не зрозуміти синів Твоїх!

Це не ті - балакучі, нерозумні,
 І не ті - жадібні, пісні, -
 Мовчазливі, думні,
 У полонінному сні!

Їхніх рядів не зочити,
 Їх крок - один.
 У к р а ї н а:
 -Хто ж знав, що ви такі сміливі діти?
 У к р а ї н ц і:
 -Хто знав Тебе, найпрекрасніша з країн?

* * *

О, віку активності, будь еси привітан
 Тисячами розбуджених людських воль!...
 Все повстало: гріх, пімста, відвага і святість,
 Надоба роскоші і той крик, де - ненависть і
 любов...
 День і ніч я чую над собою навісні мотори
 самолётів,
 День і ніч проходить кавалерія дзвінками
 бруками...
 Зриваються, зриваються ошукані народи,
 Їхні розмови завзяті, то - гармати, гармати:
 Хто смів нас присилити, загнати, звязати?
 О прекрасні атаки наглої відваги !

ГІСТЬ ІЗ ЗАХОДУ

Се не Франциск Асизський,
 Спиноза чи Кант, Декарт,
 Се він неспокійний, близький,
 Певний грач із тисячами карт,-
 Наполеон.

Обходить сувору Софію,
 Диктуючи нам: - Вояки !
 Українську скоріте стихію !
 Палкі
 І залізні створимо кольони !
 Покоривши себе, покоримо світ !
 Геть словянські мрії сонні !
 Мій імператорський привіт !-

І він стоїть у столиці
 Над мапою України - німий.
 І знають горді, войовничі, блідолиці:
 -Час - мій!
 -Час - мій!
 - Час - мій!

Десь у Вознесенську, чи у Лебедині
Молодий хорунжий командує:

-На коня!

І чує над сотнею клеток орлині
Фанфар, знамен і звитяжного дня.

ПРОКЛЯТТЯ

Бездомних псів, що лижуть кість суху,
Надгорода притулком теплим, Боже,
Вкажи брудним ропухам купи листя
І гайворонам їх колючі гнізда.

А тим, що злочин тління розсівають,
Убійникам душі зявись у гніві,
Указуючи путь, що безконечна,-
Хай з божевільним поглядом од жаху
Покинуть справедливу Батьківщину
І иншої довіку не знайдуть !

НЕНАВИСТЬ

І.

Ми - каміння важке в Божій долоні
Висимо в повітрі
Безсонні

Над вами, що підступні, хитрі...
Над плетивом убивства, крадіжки, обману
Ми, - що чуємо кожний крик, як рану,-
Як каміння гнівне в Божій долоні,
Висимо над вами
Безсонні.

2.

Ворог, що тяжкий, як бик, що понурий, приземний,
Наглою владою впитий над краєм, що все ж є
таємний,
Точиться й топче, і дихає шорстко і хоче бути
Жахом, Прокляттям, будь Божім лихом, -
А тонкі стріли впиваються в нього у мясо
вороже, зірвавшись - нежданно і тихо.

3.

Чавун ненависти у формах утвердиться...

Із сел кремезних вийдуть, вибухнуть із міст
 Нагорожені, німовні, повні помсти
 Ради, фалянги збиті, шерсть при шерсти в
 стиску,

Повстали враз - мов з помаху руки -
 Не тисячі, а армії, мільйони,-
 Залізні вовки.

Несамовиті йдуть вони туди, де землі
 Тримає в кістях Кремль,
 Драконе Росії, твої минули роки,-
 Розпусне тіло рвуть огненнооки
 Незворушима,
 Невмолима,
 Як Меч і Хрест !

4.

Ми знак життя, що вільне і щасливе,
 з фанфарами пройде по Україні,
 гнучкий, як лезо шпади неламливе,
 брат мудрости, з жонами гречний, в бою звинний,
 предобрый будівничий, знаючий сусідів,
 неутомимий покровитель творчих волей -
 сам Іоанн Мазепа.

З А Й Д И

Прийшли чужинці у село масними,
 Прийшли, накрали й станули непришні,-
 Щось дивного, незгідливого з ними
 Було в цих білих хатах, цвіті вишні,
 У цих тополях, що- немов сторожа,
 У дивних жартах, що для них - подзвінням:
 І молодиця, що всміхалась гожо,
 Здавалось їм, закидала б камінням.
 Вітали їх уклоном часом низьким
 Селяне простодушні, балакучі,
 А у провулочках - набитії обрізки,
 І погляд темний, ненависти туча.
 То не "ізба". Весела, чиста хата,
 Здавалось, причаїлась і ждала.
 І ждали теж вони...куль?...гасла?...
 чи кінджала?...

... І сонце їм світило, мов крізь ґрати...

Ч Е Р Н Ї

То є тіло тяжке, більмооке, жабіне, руїнне,
Смішно хитре, голодне до крові, до гвалту,
до крику,
Вал високий, багатоокий, що котиться, плине
Над усе, що ясне, що струнке, що єдине, велике...
Біють пси, як чакалки, захмарене небо:
-О, спиніться, - убивства, пустого убивства
не треба! -
Усе - ближче. Все - ближче. Як ніч, як безодня,
як фурії...

-О, Юрію, святий Юрію,
Благослови меча взяти
Препоганого смока зтяти,
Визволяти край наш з полону
Для святого, людського закону,
Для щастя всього світу!

Р О Б І Т Н И К А М

Скажіть майстерням, естокадам
У бурі нинішніх годин:
-Довершений ваш гордий задум
І став законом. Та не він
Керує рухом сонць народу,-
Тривожні погляди заводу:
Чи спить село, чи твердий сон,
Чи близько той новий закон,
Закон землі, що х о ч е б у т и !
І дзвін настирливий мінути
Вриває гуркоти машин,
І він, цей привид, - Близький Чин,-
Гряде у душах, повен бути.

*

* * *

Я не проклинаю тебе, чужа стихіє,-
/І прокляття життя дає !/
Не безнадія, і не надія -
Серце моє !

Серце моє глядить просто
В очі нації, що росте,
І дзвенить, і повне молодости
Серце моє просте...

Горнами чорними воль розпалється знак цей,
І все страшніший, величний, огненний, палючий
Сходить над краєм, як дивна планета.

Навкруг
Юрби чужинців дріжать. Найстрашніше для них:
чи він стопить,
Чи перетопить в землі цій руду на метал? ^{чи він стопить,}

І от поволі зростають міста, як хотіння,
як гордість,
Поволі тужавіють села, з містами поєднані
міццю,
Тяжке багатство й пишнота вбирають цей край.
Ось він зіп'явся у ритмі. Ось ідуть,
і я чую їх кроки.

ШПІЦРУТА

Тоді, коли моїми кістками
будуть збивати милі діти
грушки з дерева,
а в черепі моїм десь у куцах терну
будуть ховатися веселі їмачки, -

не забудь про мене, Боже, і
шпіцруту гнучку, міцну, нетерпеливу
зроби з моєї душі.

Недрімана,
виблискуючи синьо,
нехай з'являється скрізь і не дає спати!

Ось завидючі очі ворога,
Що розчепірівши пальці, затаївши духа,
Спинається над моїм роботящим краєм, -

Ударь його межи очі, шпіцруто,
охрести кровю напучнявіле лице!

Ось продажний син розгавканий і брехучий
вибльовуючи великі слова, сіє сліпу руїну
над юрбами, що палахкотять з обурення, -

Прибий його, шпіцруто, прибий його до землі
На костях дешевих амбітників зросте наш лад!
Ось непрості й нетворчі в солодошах спочинку
Мужі й панове мого краю бенкетують, а грізно
Сталь чужинців і демон хаосу заміряються
в серце народу, -

Бий, шпіцруто, по розкошах життя, свисти
 про небезпеку,
 Гнівом обуди приспаних!

Не спиняйся,
 Ниш усе ганебне,
 Нагадує про великі світи:
 земля батьків,
 радість праці і ще й
 гордість людська!

Моє серце дозріло,
 Мої руки не здригнуться,
 Мої очі бачуть усі дороги й
 призначення річей,-

І ще тепер приобіцяй мені, Боже,
 що зробиш з моєї душі
 по смерті
 . любови справедливую
 шпіцруту!

* * *

Святе народів серце, о Вітчїно
 Всетерпеливая, мов батьківська земля,
 І скрізь не признана, хоч із глибини Твоїх
 Своє найкраще мають чужоземці;

Вони збирають мислі, жнива духу Твого,
 Охочі рвати кетяхи виніві,
 Щоб потім висміять тебе, дозо, що неформна,
 Що, тремтячи в основах, дико вешся;

Ти, земле Генія, що вищен і поважен,
 Любови земле! Я є Твій тепер,

Хоч часто гнівався, ридаючи, що Ти
 У соромі душі зрікаєшся своєї.

Гельдерлін.

С Е Л Я Н Е

Село, село... З лайкою і прокльонами
 І тяжкоплинним ревом волів;
 Ніякими законами, ніякими легіонами
 Ще ніхто села не подолів:

Вони вірять твердо, як погане,
 У Владу, що є престол і слава,

Справедливість, що карає криваво,
 Лють пожеж, напади Татарів,
 У тяжкі грядові хмари.

Довкола їх сонця і зросту тисячі
 Довкола них історії тривога,^{симфоній,}-
 Вони ж не бачуть того,
 Обходячи свої обори, лічучи свої
 патлаті коні...

Їхні пісні сентиментальні, тягучі
 То лиш покривало душ, що є міцні і дужі,
 Що готові в холодному байдужжі
 За одне слово вбити, скинути в кручі.

Коли ж надійде день Страшного Суду
 І велику огняну стіну утворять херувими,
 І архангели, трублячи в труби,-
 Встануть селяне, як тучі, і заповнять рівшини,
 І промовить кожен із дивним спокоєм:

-Господи, був я і злодієм, і героєм,-
 Я ж бо ріжним голосам внемлю,-
 Але дав Ти мені, Боже, землю,
 Тс не пустив я нікого,
 І не віддав нікому
 Аж до блиску і грому
 Страшного Суду Твогого ! -

-

КИЇВСЬКІ ЛЕГЕНДИ.

І. Про шевця Кожумяку.

Ой і славен Київ
 Та по всій Україні,
 Тай на цілий світ
 Від віку і до нині,
 І до кінця літ.

Увесь Київ у татарській неволі
 Тільки швець Кожумяка на Подолі

Шкуру мне,
 Реміння тне,
 Тяжку пісню співає.

І прийшли до шевця Кожумяки чесні мужі
 А він каже- що скиглите ворони? і жони,

Шкури мене,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшли до шевця благочестиве попівство.
Попівство - каже швець,- лінивство.

Шкури мене,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшов до шевця сам Володимир князь:
-Князеві від шевця зась.-

Шкури мене,
Реміння тне,
Тяжкую пісню співає.

І прийшли до шевця Кожумяки дрібні діти,-
І не міг швець усидіти,

Шкури рвав,
Булаву брав,
Став і стиха говорити:

-Ой годі вам діти лебедіти,-
Що над нашим ланом
Тільки Київ паном !

Ой і славен Київ,
Та по всій Україні,
Тай на цілий світ
Від віку і до нині,
І до кінця літ!

2.Про Святу Софію.

Будувало дванадцять лицарів Софію,
Що збудують день мене,
Земля проглине,
Сміються люде на таку чудасію.

Будувало дванадцять лицарів - роки,
А в ночі їм Мати Свята
Вкладала в уста
Пісню про храм високий.

Сталось чудо велике одної ночі:
Вийшла з землі рано
Софія осіяна,
Вийшла, засліпила людам очі.

ПЕРШІ ОСАДЧІ.

"Україно, рівнино жорстокого бою і слави,
 Мов натхненне знамено, сколихане в сонце,
 Краю знаків зловісних і віщих, таємних і
 дивних,
 О прокляття моє богорівне, прокляття про-
 стору!
 Ти у душах сумирних, як дим, як пожар, як
 нещастя,
 Як залізне поле, кривавим засіяне цвітом,
 Ти давниш і даруєш привітом нас дужих і
 сильних,
 Ти печалю безвлястя так будиш, і рвеш,
 і бадьориш!
 Із глибин давнини, що без меж і без міри
 до нині,
 Наче крик соколиний палає нам трепет без-
 звучний,
 Се пороги, се - кручі, се - море кричить
 наздогінці;
 -До незнаних країв! На коня! Острогів! І до бою
 До нового підбою все далі, все далі, все далі,
 Завойовники в творчому шалі, -вперед,
 Українці!

Д О Ї В

Мушкети Лоева замовкли. Ніч прийшла
 І в смутку розметалася на сонці.
 Промовив князь Литви: -Рушаймо! Тане мла,
 Не відкликаються завзяті оборонці!

І полк німецький засік перейшов,
 Гусарія за німцями ступою,
 За кіньми ноші князя; корогов
 Плила за ним ходою звитяжною.

Загасли ватри гордих козаків,
 Коло вуглин життя їх ледве тліло,
 І сам Кричевський, лицарь, маячив, -
 Як пес, чигала смерть на ранне тіло.

І станув Януш: кожен з тих, що впав,
 В своїх руках стискав німовну зброю,
 І насварявся кожен: проклинав
 Чужих богів з навалю чужою.

Сі трупи дивні з поглядом твердим
 За рядом ряд підводились помалу
 Усе нові в трівозі, що, як дим,
 Курилася, в собі вогонь ховала.

І глянув князь: на сотні тисяч гін
 Мушкетами наїжені грядиці,
 А з Київа за дзвоном передзвін
 Над військом пролітали, наче птиці...

Були безсмертні ті, хто боронив,
 Були - живі, ці мертві на кордоні...

Князь наказав вертатись. Він спішив.
 Він утівав. Мов боючись погоні.

СУД СІРКА

Гудуть літаври, тнуть пішалки, сурми грають,
 В степу широкому, розлігся голос війська,-
 То сам Сірко кошовий з славним товариством,
 Веде звитяжну Січ із Кримського походу.
 Вертається не сам - з ним тисячі втікають
 З полону злого визволених бранців,-
 Лицарського меча найбільша надгорода.

Та на Савур-могілі вождь спинив коня:
 - Земля козацька ду́жа мусить бути,
 І не инакша, - слово наше й предків,
 Кого ж провадимо тепер на Україну?
 Душа козака в них, чи може бісурменська?
 Брат ворога - не брат є козакові.
 Спитайтесь: хто не наш, таких пустіть до дому.

І видно у степу, як стали завертати
 Одна по одній гарби в бік Гнилого Моря,
 Верталась спішно міць до ворогів велика,-
 І застогнав Сірко, недовірків злічивши,
 У перса вдаривсь, помолився ревне,
 І рік:- Скарать на горло їх. Лишень дітей щадіть,
 Бо неповинні очі дитячі за гріх.-

Наказ упав. Наказ - дві сотні скачуть степом.
 Ось їх невидно. Пил. І в пилі - блиск шабель.
 Ось сталась смерть. До стіп Вождя вернулись.
 А він мовчав, камінний, в землю кінь уріс...

-Хто ж дітьми сироти забитих назове ?
 Спитавсь Вождя отець духовний смутно.
 Сірко вказав на прапор Михаїла
 І степ лункий у гомоні комоннім.

О Д Е С А

Пють елеватори, задихуючись зерна,
 Що Південь злотогрудий дарував;
 Ревуть гудки, японський пароплав
 Коло норвезького спинив брунатні стерна.

О, місто-паво, міліонная таверно,
 У сонці Бог тебе, мов килим розіслав,-
 Впивайся винами корінністю потрав,
 Лови чужую річ, що дивна і майстерна,

Та вічно над тобою погляд верховців,
 Що із Гетьманщини, із крові, пімсти й горя
 Принесли гіркости завзятої порив,
 І край червоних скель, стріляючи в просторря,
 Ясу складали обрію, щи сив,
 А коні бочились розгніваного моря.

Л Ь В І В

Могутен став він на земному лоні
 І повен пихи голову підніс;
 На степ подільський, буковинський ліс
 Зорять Копця зіниці ясні й сонні;
 Юр молитовно звів свої долоні,
 В силветах веж церковних біль завис,
 Бо в місті пишному полеманий є кріс,
 У місті Льва - забави вітрогонні. - -

Ви, що живі, луно десятиліть,
 Ви, Янова хрести, Личакова берізки,
 Почуйте голос і страшний, і близький
 Так мовить Бог наш: - Знайте і мовчіть!
 Збудую тут твердиню в вічнім гарті,
 Як камінь гордощів, як камінь, що на варті.

П О Л Т А В А

О, чашо ніжности, безсмертная Полтаво,
 О чашо радощів, зеленострунна пісне,
 Ти - скерцо фарб, як пестощі первісні,
 Ти - промениста прадідівська славо:

Гаї, гаї твої біжать у співнім танці,
 І в селах вітер славить - шелевіє
 Твоїх дівчат виспівливі салянці
 І погляд усміхнений і загнуті вії.

Се в тебе - лица прості і зміїні,
 І сила кутая і погляди нехмурі,
 Се в тебе, - впоєній переситом княгині,
 Гимн рвзкоші, одвазі і натурі !

К А М Я Н Е Ц Ь

Сей Лучник спить. Упав додолу лук.
 Фортеці обрис думає в тривозі:
 Чи ж Лучника розбудять дальні грози,
 Пожари сел і гарб турецьких стук ?

А він заснув. І Він давно вже спить
 Під Смотрича сліпого голос змінний.
 Сплять ящірки на мурах. День дзвенить,
 Сміються в місті діти і цвітуть ясмینی.

Я Д Т А

Заквітчана у білий цвіт магнолій,
 На дні долин зелених Яйли голубої,
 Вона, заслухалася лагідної волі
 Пінистої, грайливої, морської,
 І гомін не, питаючися потай :

Чи то птахів Індійських дзвонні льоти,
 Чи мелюзин золотоокі чати,
 Чи то пливуть, по учті невиспані,
 Галяри Трапезондського башати,
 Бючи в тонкоголосії тимпани ?

* * *

Ми - Нація, сузір'я мільйонів !
 Ми - серце воль, ми - буйна кузня сили,
 Що сипле блиски скрізь, вони як громи -
стріли,
 У думці не догнать тих громів-перегонів:
 Ми - Нація, сузір'я мільйонів !

Від нас, звиваючись, ростуть залізні руки,
 Бескиди торсають, глухі лани зорали,
 І дзвінко б'ють сусід у груди мідні,-
 Ми - Нація ! Злились усі хорали,
 Ми - Нація ! Усі - в один побідний !

-Куди завзятих лиць полив'янії лави,
 Куди женетесь під прапорами слави ?

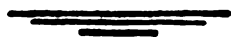
Ми - Нація ! Ми килими кольтоній
 Розкидали йдучи, верховодимі шалом.
 Глухі в нас - шоломи. Мечі нам, - як долоні.
 Непримиримість - Бог наш!
 Ми ж є Божим валом!

П А Н У Й

Пануй, пануй, пануй над вільною землею,
 Велика Нація із берлом і мечем!

Рости, рости, рости, блискуча Перемого,
 Стелись широко нам в шляхах до ворогів!

Цвіти, цвіти, цвіти, могутня Україно,
 Як розцвітає день,
 Як розцвітає день!

	<u>З м і с т :</u>	сторінка:
I. С у в о р і с т ь. I-6.		I
Парада вночі		2
Василиск		3
Князь полонений. I-5.		4
Байрон		6
Од одного		"
Солодко є		7
Посланіє. I-4.		"
Баляда		10
Лиш король.		11
Я живу колами		"
Осіній день		12
У цім селі		"
Епітафія		"
Батькові. I-4		13.
II. Св. Ю р і й		14
Війна. I-5		"
Голос забитого.		16
Сімнадцятий. I-6		"
Вік активності		18
Гість із Заходу		"
Прокляття		19
Ненависть. I-4		"
Зайди		20
Чернь		21
Робітникам.		"
Не проклинаю.		"
Відступ. I-2		22
Всупереч Азії		"
Шпіцрута.		23
Святе народів серце		24
Селяне		"
Київські легенди.		25
Перші осадчі.		27
Лоїв.		"
Суд Сірка		28
Одеса		29
Львів		"
Полтава		"
Камянець.		30
Ялта.		"
Ми - Нація.		"
Пануй !		31.

